

Khái quát vùng đất, văn hóa, con người huyện Sốp Cộp

Vùng Sốp Cộp trong lịch sử, nay là huyện Sốp Cộp luôn là một bộ phận không thể thiếu của Tổ quốc Việt Nam. Trong tiến trình phát triển, vùng Sốp Cộp có sự biến đổi về tên gọi, địa giới hành chính. Trước năm 1953, vùng Sốp Cộp là tổng Sốp Cộp thuộc châu Điện Biên, tỉnh Lai Châu... đến ngày 07/3/1953, Khu ủy Tây Bắc quyết định thành lập châu (*huyện*) Sông Mã, thuộc tỉnh Sơn La (xã Sốp Cộp từ tỉnh Lai Châu về tỉnh Sơn La).

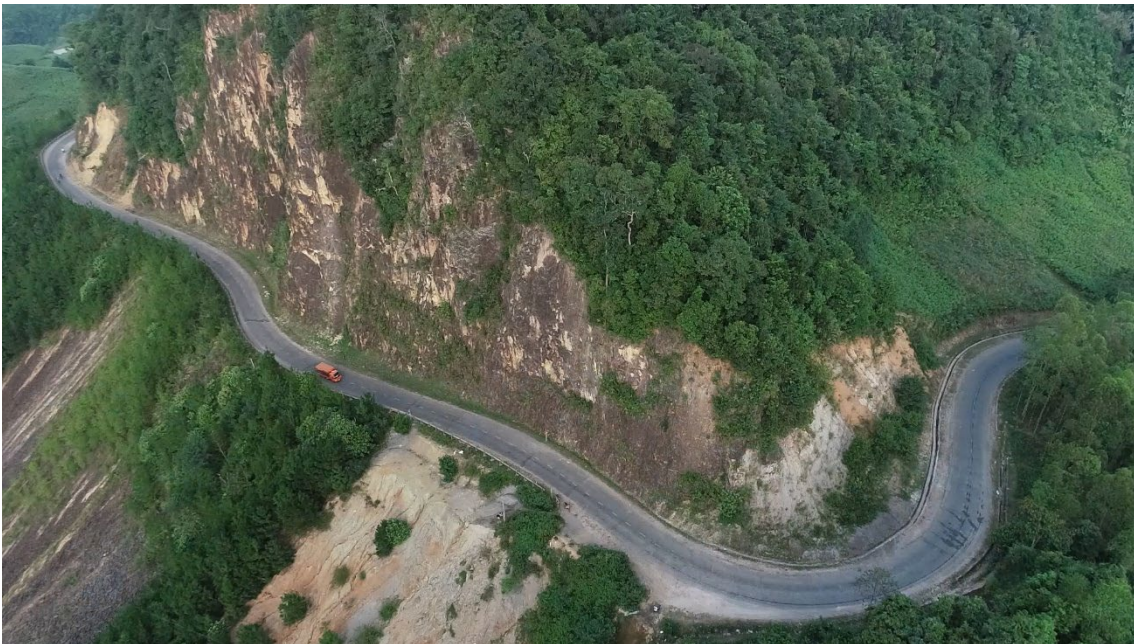
Trung tâm huyện Sốp Cộp hôm nay

Ngày 02/12/2003, theo Nghị định số 148-/NĐ-CP của Chính phủ, huyện Sốp Cộp thành lập, đơn vị hành chính có 8 xã (*124 bản*): Sốp Cộp, Mường Lạn, Dồm Cang, Sam Kha, Mường Và, Mường Lò, Púng Bính, Nậm Lạnh, trong đó 4 xã biên giới, gồm các xã Mường Và, Mường Lạn, Nậm Lạnh, Mường Lò. Huyện có đường biên giới Quốc gia với 124,879/274 km giáp với nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào. Dân số huyện Sốp Cộp tính đến tháng 6/3/2024 có tổng số 11.979 hộ 55.494 người. Diện mạo huyện Sốp Cộp hôm nay ngày càng văn minh, hiện đại. Tất cả các xã trong huyện đường ô tô đến trung tâm xã thuận lợi trong 4 mùa.

1. Vị trí địa lý, địa hình, tài nguyên thiên nhiên

Vị trí địa lý

Huyện Sốp Cộp nằm về phía tây nam của tỉnh Sơn La, tọa độ địa lý: $20^{\circ}39'33''$ – $21^{\circ}7'15''$ vĩ độ bắc, $103^{\circ}14'56''$ – $103^{\circ}45'06''$ kinh độ đông; phía Bắc giáp huyện Sông Mã - tỉnh Sơn La. Phía Bắc giáp huyện Sông Mã - tỉnh Sơn La, phía đông và nam giáp huyện Phôn-Thoong (*tỉnh Luông-Pha-Băng*), huyện Mường É và huyện Mường Sơn (*tỉnh Hòa -Phăn*) nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào; phía Tây giáp huyện Điện Biên và Điện Biên Đông - tỉnh Điện Biên. Khu trung tâm hành chính huyện Sốp Cộp nằm trên Quốc lộ 4G (*nối liền từ huyện Sông Mã, qua xã Sốp Cộp đi xã Nậm Lạnh, ra cửa khẩu Lạnh Bính*); đường tỉnh lộ 105 từ trung tâm xã Sốp Cộp đến xã Dầm Cang đi qua xã Púng Bính, xã Mường Lèo đến huyện Điện Biên Đông, tỉnh Điện Biên; đường tỉnh lộ 105A từ trung tâm xã Sốp Cộp đi qua xã Mường Và đến xã Mường Lạn; tuyến đường từ xã Púng Bính đi xã Sam Kha.

Dốc công trời

Cắt băng khánh thành Cửa khẩu phụ Nậm Lạnh

Tuần tra song phương giữa Đồn Biên phòng Mường Lạn và lực lượng biên phòng Lào

Địa hình

Huyện Sốp Cộp có địa hình chia cắt mạnh, khá phức tạp. Các dãy núi cao nằm ở các xã: Sam Kha, Mường Lò, Nậm Lạnh. Vùng núi thấp ở các xã: Sốp Cộp, Dòm Cang, Púng Bánh, Mường Và, Mường Lạn. Độ cao trung bình từ 900 - 1000m so

với mặt nước biển, đỉnh cao nhất 1.925m ở Pu Sâng xã Mường Lò, thấp nhất ở suối Nậm Công xã Sốp Cộp trên 700 m so với mặt nước biển. Các dãy núi dài và đứt gãy chạy theo hướng tây bắc - đông nam tạo ra các tiểu vùng có đặc điểm địa hình, khí hậu, đất đai, nguồn nước tương đối đa dạng.

Cánh đồng lúa nếp Tan Mường Và

Đất đai

Tổng diện tích tự nhiên huyện Sốp Cộp là 147.342 ha. Trong đó, đất sản xuất nông nghiệp 10.025,6 ha, chiếm 6,8%; đất lâm nghiệp 74.339,6 ha, chiếm 50,45%; đất chuyên dùng 967,8 ha, chiếm 0,66%; đất ở 346,5 ha, chiếm 0,24%.

Cảnh đồng cỏ bản Sam Quảng xã Mường Lèo

Khí hậu, thủy văn

Khí hậu mang đặc điểm chung của vùng Tây Bắc, chịu ảnh hưởng của khí hậu nhiệt đới gió mùa. Nhiệt độ không khí bình quân trong năm $22,7^{\circ}\text{C}$; độ ẩm không khí bình quân 81%/năm. Trên địa bàn huyện không có sông chảy qua, chỉ có các suối nhỏ. Suối Nậm Ban chảy qua các xã Púng Bính, Dồm Cang, Sốp Cộp. Suối Nậm Lạnh chảy qua các xã Nậm Lạnh, Sốp Cộp. Suối Nậm Ca do các suối nhỏ (*Nậm Liếng, Huổi Ca, Huổi Dương*) chảy từ Mường Và - Sốp Cộp... Suối Nậm Công (*xã Sốp Cộp*) là suối lớn nhất chảy qua địa bàn huyện, là hợp lưu của suối Nậm Ca, Nậm Ban và Nậm Lạnh, trở thành nhánh chính của sông Mã.

Hình ảnh từ trên cao 3 con suối gặp nhau

2. Dân cư, văn hóa truyền thống các dân tộc huyện Sốp Cộp

Dân cư

Cư dân di cư đến sinh sống ở vùng Sốp Cộp trong lịch sử từ nhiều nguồn gốc. Trong quá trình khai phá, mở mang, ổn định cuộc sống, phát triển sản xuất, đã hình thành các điểm định cư (*bản*) lâu đời của đồng bào các dân tộc gồm 5 dân tộc chủ yếu, trong đó dân tộc Thái chiếm 55,8%; dân tộc Mông chiếm 25,8%; dân tộc Lào chiếm 8%, dân tộc Khơ Mú chiếm 7,2%; dân tộc Kinh chiếm 3,1%; dân tộc khác chiếm 0,2%.

Vòng xòe đoàn kết nhân dân xã Sốp Cộp

Cộng đồng các dân tộc huyện Sốp Cộp luôn đoàn kết, chất phác, mến khách, rộng lượng và nhân ái, hăng hái, cần cù trong lao động sản xuất, anh dũng đấu tranh bảo vệ quê hương, đất nước.

Đời sống văn hóa

Từ xa xưa, các dân tộc ở Sốp Cộp có tín ngưỡng thờ cúng đất trời, tổ tiên, được thể hiện bằng nhiều hình thức lễ hội phong phú vào mùa xuân như: cúng mừng, cúng bản, cầu mong trời đất, tổ tiên phù hộ cho bản, mừng, củng cố cộng đồng các dân tộc. Dân tộc Thái có các hình thức lễ cúng, lễ hội đặc trưng "xên hươn" để thờ cúng gia tiên, "xên bản, xên mừng" để thờ cúng chủ yếu tổ tiên, những người có công trong lập bản dựng mừng, thần sông, thần núi. Dân tộc Lào có Lễ hội xên bản, xên mừng tổ chức vào trung tuần tháng 3 Dương lịch hằng năm; Tết "kin khẩu hó" vào dịp rằm tháng tám hằng năm. Dân tộc Mông có Tết cổ truyền, tổ chức vào tháng 12 Âm lịch. Dân tộc Khơ Mú có tết "củ phứa, củ măn" (phứa: khoai sọ, măn: củ mài) vào dịp thu hoạch xong nương rẫy.

Lễ hội Khau Hó dân tộc Lào xã Mường Và

Lễ hội Magrô dân tộc Khơ Mú bản Huổi Lè xã Mường Lạn

Di tích lịch sử-văn hóa, danh lam, thắng cảnh.

Tháp Mường Và - di tích lịch sử văn hóa đặc trưng trên địa bàn huyện Sốp Cộp, tọa lạc trên một quả đồi đất cao 17 m. Tháp nằm ở phía Tây Bắc bản Mường

Và, hai mặt Tây Bắc của tháp là ngọn núi cao tựa thế tay ngai, hai mặt còn lại nhìn xuống bản Mường Và

Tháp Mường Và thuộc bản Mường Và xã Mường Và

Tháp cao 15,6m. Trong đó chân móng cao 2,6m, thân tháp cao 13m. Chân móng tháp hình vuông, bó bằng gạch, mỗi chiều rộng 9,2m, cao 2,6m. Xung quanh mặt chân móng là đường chạy đàn, rộng trung bình 3,9m. Tháp được xây bằng gạch vồ, kích thước 35cm x 15cm x 6cm, liên kết các viên gạch là vôi, cát. Tháp xây đặc toàn bộ, không có cửa, phân chia 4 mặt khá đều nhau, mỗi mặt quay một hướng. Tháp có hình trụ vuông, dạng bút tháp, được chia thành 5 tầng. Tháp Mường Và được xếp hạng di tích kiến trúc nghệ thuật Quốc gia ngày 24/01/1998. Trải qua nhiều năm, với sự linh thiêng và cổ kính, những giá trị to lớn về lịch sử, kiến trúc nghệ thuật tháp đã trở thành biểu tượng của huyện Sốp Cộp.

Di tích Miếu Lắc Mẩn xã Sốp Cộp, là di tích được xếp hạng di tích lịch sử văn hóa cấp tỉnh. Di tích Miếu Lắc Mẩn nhân dân cắm xuống để đánh dấu nơi cư trú của bà con nhân dân và chỗ để thờ cúng thành hoàng làng, bản và những người có công khai phá bản mường Sốp Cộp từ tháng 4/1847. Từ khi có cọc Lắc Mẩn cuộc sống của bà con luôn luôn bình yên, cùng nhau đoàn kết chung sống.

Ngoài ra còn có đóc 3 tầng thuộc địa phận giáp ranh giữa bản Phiêng Ban, xã Púng Bính với bản Mạt xã Mường Lèo.

Dốc 3 tầng xã Mưòng Lèo